

Møter med mening

Ferdigsnakka, et konsept der forfattere kommer sammen med musikere for å fremføre tekstene sine, har siden lanseringen i januar mildt sagt tatt av. Lydinnspillingene – kalt lydboksingler – er blitt super populære som podcast, mens arrangementene Ferdigsnakka LIVE – der musikerne og forfatterne opptrer foran publikum – fylles til randen hver gang. Hva innebærer et slikt møte mellom to ulike felt? Vi snakker med Synne Øverland Knudsen, redaktør for magasinet Fanfare og Ferdigsnakka, om året som er godt og aspirasjoner for veien videre.

AV THEA MARIE DOLVA

Å lese for et publikum er ikke nødvendigvis noe man lærer på forfatterskoler eller hos forlaget. Det er bare noe man gjør: man leser teksten sin, og håper folk henger med. Bli forfatterne med i Ferdigsnakka, derimot, får de øve seg på å bruke stemmen som en musikalsk komponent i virke sammen med andre instrumenter, spilt av musikere som tilpasser seg deres tekst. Hvis du har vært der, vet du. Hvis du ikke har prøvd det enda, må du dra. For det å være på *konserter* med yndlingsforfatteren sin er en opplevelse utenom det vanlige.

Først og fremst: Har året svart til forventningene?

– Absolutt ikke! Det vil si – om jeg hadde noen forventninger (jeg prøver alltid å skrelle av meg disse først og sist), så hadde

Jeg i hvert fall ikke – ikke på noen måte – en forventning om at det skulle bli så bra. Jeg hadde jo trua på ideen, men den hadde jeg for lengst rota meg for langt og dypt inn i. Så året tok meg rett og slett litt på sengen!

Hva er det som skjer, eller kan skje, når tekst og musikk møtes?

– At de møtes! Og det er jo ikke rent lite, hvis man tenker på at konseptet «mening», altså meninga med livet, i bunn og grunn kan stripptes ned til møter og relasjoner. Og i dette møtet, mellom musikk og tekst, og som i alle andre møter, så kan det være jækla fint, men det kan ofte også være totalt intetsigende. For å trekke det enda lenger: Det tar tid og smidighet å bygge en god relasjon, men når den først funker, står den sterk sammen.

Hvordan opplever dere at forfatterne stiller seg til denne nye trenden – er det noen som blir redde og frustrerte, eller er det mest entusiasme?

– Har det blitt en trend!? Det gjør meg i så fall fryktelig glad! Men ja, det er både entusiasme og skepsis, men ingen av delene i absolutte former. Heldigvis, må jeg si, for selv om man er entusiastisk, er det greit å bevare en viss sunn skepsis. Jeg tror at det mange liker med litteratur, er den stille omgangen med ordene på papiret. Den sunne skepsisen, eller redselen, tror jeg altså går på hva litteraturen skal være – diskusjoner kan jo ofte gi inntrykk av at litteraturen er presset fra alle hold og snart oppløses helt fra sin egen form. Og det hadde jo vært en artig polemisk oppstilling for tabloide, at Ferdigsnakka liksom skulle

komme her og bikke hundrevis av år med bokhistorie overende. Men hvordan og hvorfor skulle det gjøre noe sånt? Ferdigsnakka er rent som, og kan kun være, et supplement til litteraturen – en vei inn og ut av bøkene. Stille aktiviteter kan bare konkurrere med stille aktiviteter, og hvis Ferdigsnakka absolutt må konkurrere med noe, så får det gjerne være noe litt mer støyete. Når det er sagt, er jeg fryktelig takknemlig for alt det positive vi har blitt møtt med, haugevis av gode møter i studio og mail-utvekslinger. Jeg har bare gode tanker om forfatterne.

Hvor mye og hva slags veiledning får forfatterne på øving og for en opptrreden?

– Dette varierer. En Ferdigsnakka-singel går jo gjennom en prosess. I forkant av innspilling redigeres tekstene, så spiller vi inn stemme i studio (og da skjer det jo ofte ting med teksten), deretter klippes opptaket for det sendes til musiker. Etter første utkast fra musiker er kommet, går det ofte tre-fire ganger fram og tilbake før det blir en ferdig singel. På denne siste runden med musiker er ikke forfatteren med. Men hvor mange runder, hvor mange tagninger og hvor mye som skjer i klippen, varierer fra gang til gang. Singelen med Nils-Øivind Haagensen, for eksempel, er ett eneste take, det første taket vi gjorde, og der bevarte jeg absolutt alle pust og så videre i klippen. I studio har jeg også brukt mye tid på å finne gode formuleringer og taktikker for å plukke av det jeg vil kalle et oppkonstruert litterært tonefall. Slik at de fine tekstene og stemmene igjen kan høres. Jeg tror og håper det er mindre av det tonefallet der ute nå.

Hvordan forholder musikerne seg til tekstene, hvordan jobber de?

– Veldig forskjellig, ettersom hver tekst krever sitt, men rent praktisk får musikerne en klipp av forfatterens tekst, innspilt som stemme, med noen tanker fra meg. Og så kaster vi gjerne ball fram og tilbake en tre-fire runder etter første utkast før singelen er ferdig.

Hva tror du det kommer av at musikk- og litteraturfeltene lever så adskilt? Skyldes det et image – introvert/ekstrovert, frykt for å «være noe man ikke era»?

– Jeg tror det skyldes mange ting. Noen ganger fordi ens eget felt stikker så dypt at man ikke har tid til å ta innover seg andre felt, andre ganger fordi man ikke er så interessert eller vet at man burde være interessert. Andre ganger frykt eller fordommer. Alt dette kan jo også følge hverandre. Men de ordentlig gode opplevelsene ligger ofte på dyppet – det tar tid å grave fram god musikk, på samme måte som det tar tid å lese en god bok, så det kan nok bli mye skraping på overflaten. Og da er det liksom like greit å holde seg unna. Men jeg tror også det handler om skolering og menneskers behov for å kategorisere. Sånn er

litteratur, sånn er høyttopplesning, sånn er musikk. Jeg synes det er rart at man godtar slike kategoriseringer og «sannheter». Som i høyttopplesningen, at man plutselig tar i bruk et språk som er helt fremmed «fordi det er sånn det gjøres». Og forholder man seg først til en kategori, en teori, en skole, så er det klart at det fort blir lite stretch og lang vei over til andre felt. Selv om de egentlig ligger hverandre mye nærmere – bare et hopp over bekken. Men så er også forenkling et dypt menneskelig behov, som Anne Østerholm skriver i sin nyeste. Sånn er det, sånn leser man, og sånn er jeg.

Opplever dere at denne typen fremføring inspirerer forfatterne til å skrive nye, tilpassede tekster, slik at Ferdigsnakka på sikt kan tenkes å generere en ny type litteratur – for eksempel en slags undergren til slampoesi?

– Det er dette som er spennende! For hvor skal dette ende? Enn så lenge har vi testet ut masse greier. Noe har funka, andre ting ikke like godt. Det samme med tekstene: prosa har funka, poesi har funka, dagboktekster, taler og utdrag fra romaner likeså. Jeg pleier å si: Alt fungerer til det ikke fungerer lenger. Eller: Det er frie toylar fram til de ikke lenger brukes bra. Men en undergren til slampoesi? Den så jeg ikke komme. Det må jo bli noe der musikken får være med og noe som ikke er så last til type tekst eller tone at det stivner. Hvis ikke kommer det til å bli maskinelt, alt vil høres likt ut. Jeg tenker at Ferdigsnakka, eller lydboksingler, bør være en grensesjanger – på samme måte som litteraturvitenskapen er en grensevitenskap – som kan ta opp alt i seg, alle mulige tekster og all mulig musikk, men likevel høres ut som noe eget.

Bokvannen

19.11.2015